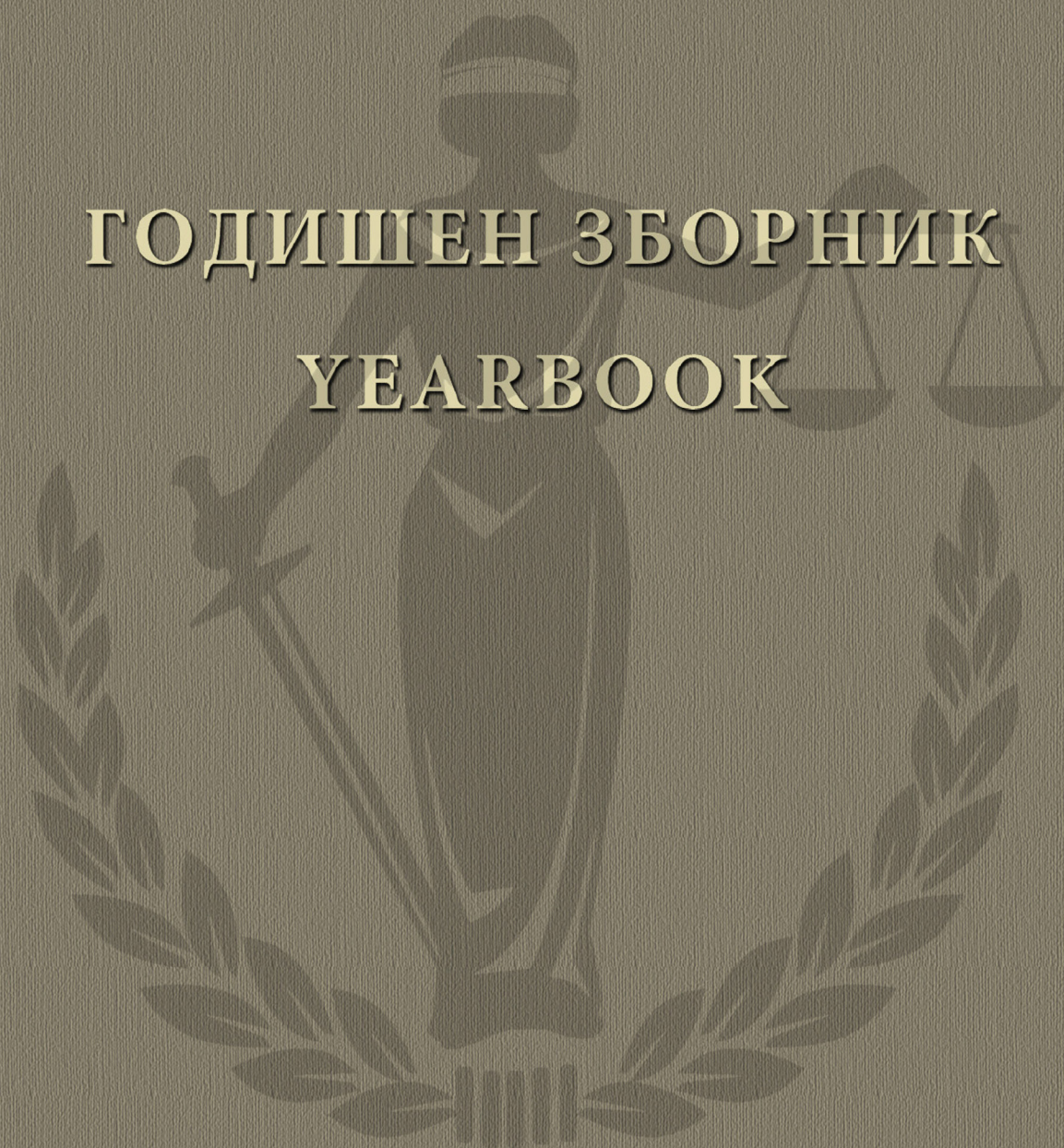

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-8713

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK

ГОДИНА 10

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF LAW

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ**

ISSN 1857-8713

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020**

**YEARBOOK
2020**

ГОДИНА 10

VOLUME X

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF LAW**

За издавачот

Проф. д-р Олга Кошевалиска
For the publisher:
Assoc. prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Издавачки совет

Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Проф. д-р Јован Ананиев
Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editorial board

Prof. Blažo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph.D.
Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
Ass. prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Меѓународен програмски комитет

Проф. Д-р Јован Ананиев,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
Доц. Д-р Јадранка Денкова,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
Проф. Д-р Жан Пол Ленер,
Универзитет на Луксембург, Луксембург
Проф. Д-р Аленка Верболе,
Универзитет на Љубљана, Словенија
Проф. Татјана Петровна Суспицина,
Московска Правна Академија, Русија
Проф. Габриела Белова,
Југозападен Универзитет
„Неофит Рилски“ - Бугарија

International Editorial board

Prof. Jovan Ananiev, Ph. D,
Goce Delcev University - Shtip
Prof. Jadranka Denkova, Ph. D,
Goce Delcev University - Shtip
Prof. Jean Paul Lehnrs, Ph. D,
University of Luxembourg
Prof. Alenka Verbole, Ph. D,
University of Ljubljana
Prof. Tatjana Petrovna Suspiciina,
Moscow State Law Academy
Prof. Gabriela Belova,
South West University
“Neofit Rilski” - Bulgaria

Редакциски одбор

Проф. д-р Јован Ананиев
Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска
Доц. д-р Борка Тушевска Гавриловиќ

Editorial staff

Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
Ass. prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D.
Ass. Prof. Borka Tuševska Gavrilovikj, Ph. D

Главен уредник

проф. д-р Олга Кошевалиска

Managing editor

Assoc. prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Одговорен уредник

Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editor in chief

Ass. prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Јазично уредување

Весна Ристова
(македонски јазик)

Language editor

Vesna Ristova
(Macedonian)

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Правен факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Štip
Faculty of Law
Krste Misirkov 10-A.,
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА

АМБАРКОВ НИКОЛА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ВО ПОЛИТИЧКИОТ СИСТЕМ НА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА 25 ГОДИНИ ПО ДЕЛТОН	5
АПАСИЕВ ДИМИТАР ФОРМАЛНО-ПРАВНИТЕ ПРИЧИНИ ПОРАДИ КОИ Т.Н.. „ЗАКОН ЗА УПОТРЕБА НА ЈАЗИЦИТЕ“ НЕ Е ЗАКОН - CASE STUDY -	15
АТАНАСОВСКА – ЦВЕТКОВИЌ АНЕТА РИМСКИОТ МАНДАТУМ (ДОГОВОР ЗА ПОЛНОМОШНО) ВО СРПСКИОТ ГРАЃАНСКИ ЗАКОНИК НА ХАЏИЌ	23
ГАЛЕВА ЈОРДАНКА ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ И МУЛТИКУЛТУРНИ АСПЕКТИ ВО КРАЛСТВОТО ДАНСКА И РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	33
ДОНЧЕВСКА БИЛЈАНА ГЕНЕЗАТА НА ПРАВНАТА ЗАШТИТА НА БАЗИТЕ НА ПОДАТОЦИ ВО САД, ЕУ И МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО	45
ЃОРЃИЕВА ДИЈАНА, СТОИЛЕВА ЗОРИЦА, ЃОРЃИОСКА ЕМИЛИЈА ВОНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ ВО ШПАНСКОТО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО	57
ЈОВАНОВА ЕВА, ДИМИТРИЕВСКИ ДЕЈАН КАКО ДО ПОГОЛЕМА БРОЈНОСТ НА ПРАТЕНИЧКИ ВО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА?	65
ЈОСИФОВИЌ ИВИЦА ЕВРОПСКОТО КРИВИЧНО ПРАВО И ЗАЕМНАТА ДОВЕРБА ВО КРИЗА: СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ	75
КОЕВСКИ ГОРАН, ТУШЕВСКА ГАВРИЛОВИЌ БОРКА, СПАСЕВСКИ ДАРКО АНАЛИЗА НА МОЖНОСТА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ СО ЕДНО ЕВРО ОСНОВНА ГЛАВНИНА ВРЗ ОСНОВА НА ГЕРМАНСКИОТ МОДЕЛ	85
КОШЕВАЛИСКА ОЛГА, РОГЛЕВА АЛЕКСАНДРА МЕЃУНАРОДЕН И НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ НА ПРАШАЊЕТО ЗА НАСИЛСТВО ВРЗ ДЕЦАТА ОД СТРАНА НА ВОЗРАСНИ ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	93
САВЕСКИ ДЕЈАН ЗНАЧЕЊЕТО НА УСТАВНАТА ЖАЛБА ВО КРЕИРАЊЕТО НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИОТ ОДНОС НА МЕЃУ УСТАВНИТЕ СУДОВИ И ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА	105
ТОДОРОВА БИЛЈАНА ЕДНАКВА ПЛАТА ЗА РАБОТА СО ЕДНАКВА ВРЕДНОСТ	119
БИЛЈАНА ПАНОВА СОСТОЈБИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ПРАВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА	125
ИЛИЌ ЈОВИЦА СЕБЕСПОЗНАНИЕТО И ПРАВОТО ДА СЕ ЧОВЕКУВА	127

ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ И МУЛТИКУЛТУРНИ АСПЕКТИ ВО КРАЛСТВОТО ДАНСКА И РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Апстракт: Предмет на анализа во овој труд е политичкиот систем како дел од општественото уредување, конститутивните елементи и мултикултурните аспекти на Кралството Данска и Република Македонија. Во трудот е направена компаративна анализа на правната регулатива, со цел да се увиди како се регулираат овие прашања, дали постојат заеднички нишки во двата случаи и кои се правните акти со кои се спроведуваат. Земајќи ги во предвид етничките, јазичните и религиските идентитети на населението кое живее во двете држави, воочливо е постоење на изразен мултикултурализам, меѓутоа доколку се споредат правните акти и политики кои се применуваат за заштита на мултикултуралноста, во двете држави се воочуваат значителни разлики. Мотивот за ова истражување е да се споредат две мултикултурни општества со различни политички системи, а со цел да се увиди дали државното уредување влијае врз уредување на мултикултурните прашања.

Клучни зборови: *мултикултурализам, малцинства, уставни одредби, Македонија, Данска, Гренланд, Фарски Острови.*

GALEVA JORDANKA²

POLITICAL SYSTEM AND MULTICULTURAL ASPECTS IN THE KINGDOM DENMARK AND REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The subject of analysis in this paper is the political system as part of the social order, the constitutive elements and the multicultural aspects of the Kingdom of Denmark and the Republic of Macedonia. The paper includes comparative analysis of the legal regulations, in order to explain how these issues are regulated, whether there are common threads in both cases and what are the legal acts that are implemented. Taking into consideration the ethnic, linguistic and religious identities of the population living in the two countries, the existence of noticeable multiculturalism is obvious, but if we compare the legal acts and policies applied to protect multiculturalism, there are significant differences between the two countries. The motivation for this research is to compare two multicultural societies with different political systems, with aim to realize if the form of government influences the arrangement of multicultural issues.

Key words: *multiculturalism, minorities, constitution acts, Republic Macedonia, Kingdom Denmark, Greenland, Faroe Islands.*

Вовед

Тргувајќи од предметот на ова истражување кое се однесува на политичкиот систем и мултикултурните аспекти, во трудот е направена компаративна анализа која е поделена во две целини. Во првиот дел е направен осврт и компарација на оној збир на норми и институции, преку кои се конституира државата и организира власта во Кралството Данска и во Република Македонија. Во вториот дел е направена анализа и споредба на правната регулатива, која се однесува на мултикултурните прашања, односно на одредбите кои се однесуваат на етничките малцинства/народи, на јазикот и на религијата. Во крајниот дел на трудот се извлечени општите заклучоците од свекупната анализа на двете држави.

¹ Авторот е доцент на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, email: jordanka.galeva@ugd.edu.mk.

² The author is Assistant professor at the Faculty of Law, University Goce Delcev – Stip, email: jordanka.galeva@ugd.edu.mk.

1. Историски развој на државното конституирање и уредување на Кралството Данска и Република Македонија

1.1. Кралството Данска

Кралството Данска географски се простира и го опфаќа северниот дел на Европа (полуостровот Јитланд со вкупна површина од 42.430 км²), данскиот архипелаг составен од многубројните острови сместени во Балтичкото и Северното Море, како и Фарските Острови (со површина од 1.399 км²) и Гренланд (со површина од 2.166.086 км²), кои се наоѓаат во водите на Атлантскиот Океан и Арктичкиот Океан. Првиот дански Уставен акт (Kongeloven) познат како Кралски закон (*Lex Regia*) е донесен во 1665 година со кој данското кралство е уредено по принципот на апсолутна монархија. Скоро два века подоцна, во 1849 година, се носи нов устав со кој Кралството Данска се конституира како уставна монархија и се воспоставуваат двата дома, Landstinget and Folketinget. Следниот Устав е од 1866 година со кој на монархот му се дава право да влијае на изборот на Landstinget како и место во Државниот совет, додека со Уставот од 1915 година и амандманот од 1920 година, се дава право на избор на жените и се анектира територијата на Северен Шлезвиг кон Кралството. Последните измени се направени со донесување на Уставот од 1953 година, со кои се конституира еднодомен систем (Folketinget), се воведуваат основни човекови права и право на женски престолонаследник на државата.³ Според Уставот од 1953 година⁴ на чело на државата стои монархот (моментално кралица) чија власт има и законодавна и извршна надлежност, меѓутоа во реалност, Владата и Парламентот ги дефинираат актите, а кралицата ги потпишува. Во однос на извршната власт, во Уставот се одредува дека кралот може да ги бира и отповикува министрите и премиерот, и да ја извршува власт преку нив, но во пракса таа изборот го прави на предлог на премиерот и тие ја имаат целосната одговорност за извршувањето на власта. Во првиот член од овој Устав се одредува дека Уставниот акт се применува на сите делови од Кралството Данска, што со други зборови значи и на Фарските Острови и на Гренланд. Одредби од Уставот на Кралството Данска, во кои се споменуваат Фарските Острови и Гренланд се содржани во 9-тиот дел кој го уредува прашањето за возраста на избирачите на локалната самоуправа и црковните совети (кои на Фарските Острови и Гренланд може да биде уредено со статут, (чл.86)) и се однесува на правото на исландските граѓани (кои до 1944 година во Данско-исландската Унија, уживаа еднакви права со граѓаните на Данска) да продолжат да ги уживаат правата на данските граѓани во согласност со одредбите на овој Устав (чл. 87). Во однос на учеството на политичките претставници од Фарските Острови и Гренланд во законодавното тело, Уставот предвидува дека во данскиот парламент, кој не може да брои повеќе од 179 претставници, двајца пратеници се од Фарските Острови и двајца од Гренланд (чл. 28).

Поврзаноста на Фарските Острови и Гренланд со Кралството Данска датира уште од времето на двојната Данско-Норвешка монархија (од 1380 година) и опстанува сè до денес, во период кога двата острови се спремаат за својата независност.⁵ Со донесувањето на првиот Устав во 1849

³ Прашањето за престолонаследник се уредува со *Danish Act of Succession* од 1953 година кој има ист статус како Уставот. Актот е изменет во 2006 година кога се одредува дека престолонаследник ќе биде секогаш првородениот без разлика од полот.

⁴ Pedersen S., *My Constitutional Act - My Constitutional Act with explanations*, 12th edition, The Communications Section, Danish Parliament Folketinget, 2014, (05.12.2020) Retrieved from https://www.thedanishparliament.dk/-/media/pdf/publikationer/english/my_constitutional_act_with_explanations.ashx

⁵ Првите контакти на Гренланд со Европа се уште од времето на Викингите, додека првите доселувања на островот се случуваат во 982 година од страна на Исландци кои ги населуваат јужните делови од островот, кои во тоа време не се окупирани од Ескимите. Кога во 1261 година Исланд прифаќа да биде под норвешката круна, истото се случува и со населените заедници од Гренланд. Во 1380 се основа првата Унија помеѓу Норвешка и Данска под данската круна, во која автоматски влегуваат и норвешките територии (вклучувајќи ги и Фарските Острови). Овие територии ќе бидат дел и од Калмарската Унија (1397-1523), која последователно ќе стане само Данско-Норвешка Унија (1536-1814), а од 1818 до 1944 Данско-Исландска Унија. Иако во 1814 година Норвешка престанува да биде данска провинција и станува дел од Шведска, Гренланд како и Фарските Острови остануваат во рамките на кралството Данска, сè до денес.

Sørensen, A.K., *Denmark-Greenland in the twentieth century*, Meddelelser om Grønland, Man and Society 34, Copenhagen, The Commission for Scientific Research in Greenland, 2006, p.11 (05.12.2020) Retrieved from <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34944>

Morensson, R., *L'Unione di Kalmar: quando la Danimarca riunì tutta la Scandinavia*, 2.12.2020 (05.12.2020) Retrieved from <https://www.noglen.eu/2020/12/02/unione-di-kalmar-danimarca/>

година, истиот се применува и на Фарските Острови, каде од 1852 година е воспоставен и фарски парламент. После скоро еден век, во 1948 година данскиот парламент го усвојува Home Rule Act of the Faroe Islands⁶-Закон за внатрешно уредување на Фарските Острови (Закон бр. 137 од 23 март 1948 година) кој претставува Закон за уставната позиција на Фарските Острови во рамките на Кралството и со кој се одредува дека тие претставуваат самоуправна заедница и дека фарскиот народ преку своите избрани претставници во Парламентот (Løgting) и преку Владата (Landsstýri) избрана од него, ги преземаат во нивна надлежност управувањето и водењето на специјалните фарски работи кои се наведени во истиот закон, додека Централната данска власт е застапувана од страна на Висок комесар. Покрај ова, членот 12 од овој закон признава специјално фарско знаме и наведува дека неговата употреба на Фарските Острови и бродовите кои се регистрирани на овие острови е под надлежност на островите, додека данското знаме “Dannebrog” треба да биде употребувано од државните органи на Фарските Острови, и на бродовите, додека на приватните лица, како и компаниите, синдикатите, заедниците и институциите им е дозволено да го користат знамето и на копно.

Гренландскиот случај има малку поразличен историски развој. Овој остров има колонијален статус од 1721 година до 1953 година, кога станува округ во рамките на Кралството, а во 1979 година се здобива со автономија која последователно е проширена во 2009 година. Законите со кои се уредуваат односите помеѓу Гренланд и Данска се: The Greenland Home Rule Act⁷ – Гренландски закон за внатрешно управување (Закон бр. 577 од 29 ноември 1978), кој почнува да има важност од 1979 година, кога бил изгласен на референдум од страна на Гренландците и Act on Greenland Self-Government⁸ – Закон за самоуправување на Гренланд (Закон бр. 473 од 12 јуни 2009 година). Додека со првиот закон се одредува дека Гренланд е одвоена заедница во Кралството Данска, со сопствено Собрание (Landsting) и Влада (Landsstyre), кои ќе ги водат гренландските работи во согласност со одредбите утврдени во самиот закон, во вториот Закон се признава народот на Гренланд, како народ кој според меѓународното право има право на самоопределување. Во периодот помеѓу донесувањето на двата акта се усвојува и националното знаме на Гренланд и тоа не преку референдум, туку преку иницијатива иницирана од страна на весникот А/Г во 1978 година.⁹ Иако оваа идеја веднаш била општоприфатена, парламентот на Гренланд ја дискутира дури во 1985 година, по што, следи барање до јавноста за предлози како да изгледа знамето. По добиени повеќе од 600 сугестии, на 21 јуни, на гренландскиот национален празник, истата година официјално се инаугурира и новото знаме.

Да се напомене дека во данскиот устав не се споменуваат симболи на кралството, како знаме, химна или грб на државата, иако данското знаме има широка употреба во различни пригоди (дури и на родендени или за божиќно китење на елката)¹⁰. Според историски записи за прв пат знамето со бел крст на црвена позадина се употребува во 1219 година при борбениот напад на данскиот крал Вадемар Втори во Естонија. Истото знаме до ден денес се употребува како симбол на државата, а 15 јуни е празник кој се слави во чест на Вадемар Втори и обединување на државата (се мисли на 1920 година кога Северен Шлезвиг, односно Јужен Јитланд станува повторно дел од данското кралство). До средината на 1850 година знамето се користело само од страна на кралот и државните институции, додека од 1864 година после територијалните загуби од војната со Германија, знамето станува симбол за националното обединување.

⁶ The Government of the Faroe Islands, *Home Rule Act of the Faroe Islands, N. 137 of March 23rd 1948*, (17.11.2020) Retrieved from <https://www.government.fo/en/the-government/the-home-rule-act/>

⁷ Naalakkersuisut The Government of Greenland, *The Greenland Home Rule Act, Act No. 577 of 29 November 1978* (17.11.2020) Retrieved from <https://naalakkersuisut.gl/en/About-government-of-greenland/About-Greenland/Politics-in-Greenland>

⁸ Naalakkersuisut The Government of Greenland, *Act on Greenland Self-Government, Act no. 473 of 12 June 2009* (17.11.2020) Retrieved from <https://naalakkersuisut.gl/en/About-government-of-greenland/About-Greenland/Politics-in-Greenland>

⁹ Sørensen, A.K., *Op.cit.*, p.168.

¹⁰ Rosengren, S. and Knudsen, B.D., *Official flag flying days, Your Danish Life Team, Expat Magazine*, 7.04.2020 (18.12.2020) Retrieved from <https://www.yourdanishlife.dk/coming-months-many-official-flag-flying-days-are-coming-up/>

1.2. Република Македонија

Република Македонија се простира на територија од 25.430 км² и е сместена на Балканскиот Полуостров, во Југоисточниот дел на Европа. Првите зачетоци на конституирањето на современата македонска држава датираат од 2 август 1944 година, кога на Првото заседание на АСНОМ, Демократска Федерална Македонија се конституира како рамноправна федерална единица на Демократска Федеративна Југославија. Решението за прогласување на Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ) претставува првиот државотворен акт на Демократска Македонија, со кој, врз основа на суверената волја и правото на самоопределување, АСНОМ се конституира во врховно, законодавно и извршно претставничко тело на Македонија и македонската држава. Во 1946 година се донесува првиот Устав на Народна Република Македонија¹¹, во кој се одредува дека е народна држава со републикански облик и дека врз основа на начелото на рамноправност, македонскиот народ се соедини со останатите народи на Југославија и нивните народни републики. По овој устав ќе следат, Уставот од 1963 година на Социјалистичка Република Македонија¹², чие општествено и политичко уредување се темели на начелата на единствениот социјалистички општествен и политички систем на СФРЈ (член 1) и Уставот од 1974 година¹³ во чиј прв член се одредува дека: тргнувајќи од правото на секој народ на самоопределување, свесен дека натамошното зацврстување на братството и единството е во заеднички интерес, македонскиот народ заедно со народностите со кои живее, доброволно се обедини со другите југословенски народи во сојузна република на слободни рамноправни народи и народности и создадоа социјалистичка федеративна заедница на работните луѓе — СФРЈ. По спроведувањето на референдумот за независност на Македонија, во септември 1991 година, во ноември истата година се усвои првиот Устав на Република Македонија како независна држава, која се конституира како суверена, самостојна, демократска и социјална држава. Во овој Устав се одредува дека нејзиниот суверенитет е неделив, неотуѓив и непренослив (чл. 1), потоа дека суверенитетот произлегува и им припаѓа на граѓаните (чл. 2) и дека територијата на државата е неделива и неотуѓива (чл. 3). Уставот ја конституира Македонија како парламентарна демократија, во која власта е поделена на: законодавна власт, чиј носител е Собранието (составено од 120 пратеници), извршна власт која е во надлежност на Владата (ефективна извршна власт) и на Претседателот на државата и судска власт во надлежност на Судовите. Во однос на другите конститутивни елементи на државата, во Уставниот член 4 се одредува дека државни симболи на државата се: грб, знаме и химна за кои постои закон кој дава точен опис и начин за нивната употреба. Покрај овој закон постои и Закон за употреба на знамиња на заедниците во Република Македонија, според кој заради изразување на својот идентитет и особеностите, имаат право да го употребуваат знамето кое го имаат избрано.¹⁴ Членот 8 од овој закон го уредува начинот на истакнување на знамињата на заедниците, додека членот 8-а одредува дека знамето на Република Македонија се истакнува со други знамиња согласно со закон и е со поголема димензија од една третина од другите знамиња.

1.3. Споредба помеѓу двете држави

Од гореизнесеното се увидува дека двете држави се разликуваат, како во историскиот развој на државното конституирање, така и во политичкото уредување. Додека Кралството Данска има неколку вековна историја на постоење, Македонија е млада држава конституирана во 20-тиот век, најпрво како дел од југословенската федерација, а потоа како независна држава со унитарен карактер. Разликите се воочуваат и во однос на државното уредување, земајќи во предвид дека

¹¹ Устав на Народна Република Македонија од 1946 година, Чл. 1 и 2, Службен весник на Народна Република Македонија, бр. 1, год. III, 01.01.1947, (18.11.2020) Retrieved from <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/571D5D9AF0DB42A3A37F220F77476EB5.pdf>

¹² Устав на НРМ од 12.04.1963, Службен весник на СРМ, бр. 15, год. XIX, од 12.04.1963, (18.11.2020) Retrieved from <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/37EB0C4961424D1286094520A974BVC9.pdf>

¹³ Устав на СРМ од 25.02.1974, Службен весник на СРМ, бр. 7, год. XXX, 25.02.1974, (18.11.2020) Retrieved from <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/0AF2E0456C964935B7705FB5BF6F31F9.pdf>

¹⁴ Закон за употреба на знамињата на заедниците во РМ, Службен весник на РМ, бр. 58/05, од 19.07.2005 и Закон за изменување и дополнување на закон за употреба на знамињата на заедниците во РМ, Службен весник на РМ бр. 100 од 25.07.2011(18.12.2020) Retrieved from www.pravo.org.mk

Данска е уставна монархија, додека во македонскиот случај имаме парламентарна демократија. И во двете држави постои поделба на власта на судска, законодавна и извршна, со таа разлика што во македонскиот случај на чело на државата стои Претседател, а во данскиот случај Кралицата, (која има законодавна и извршна власт, кои ги извршува заедно со Парламентот и Владата). Третата разлика е во правните акти со кои се уредува внатрешниот поредок. Додека во македонскиот случај уставот претставува највисок правен акт и важи на целата територија, во данскиот случај покрај уставот постојат и неколку други правни акти со кои се уредуваат, не само прашањата помеѓу Данска и нејзините делови во кралството, туку истите претставуваат највисоки акти за уредување на внатрешните работи во овие делови. На ова може да се надоврзе и четвртата разлика помеѓу двете држави, ако се земе во предвид дека Македонија е унитарна држава која е уредена со уставот на Републиката, додека Кралството Данска се состои освен од Данска и данскиот арихипелаг и од два острови: Фарските Острови и Гренланд кои уживаат автономонија во водење на своите внатрешни работи и имаат свои извршни и законодавни тела. Интересно е да се наведе дека овие заедници имаат и посебни знамиња за изразување на својот идентитет, и дека само во фарскиот случај тоа е уредено со законот за Фарските Острови, додека во Гренланд примената се заснова на одлука донесена од гренландскиот парламент. Во данскиот устав не постои одредба поврзана со символите на државата, но данското знаме важи за едно од најстарите знамиња во светот и има широка употреба во целото кралство. Во однос на употребата на знамињата во македонскиот случај законот уредува под кои услови се употребуваат знамињата на немнозинските заедници во Македонија, додека Уставот уредува дека еден од символите на државата е знамето. Меѓу другото во Законот за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија се вели дека со грбот, знамето и химната на РМ се претставува Република Македонија и се изразува припадност на Република Македонија.¹⁵

2. Правна заштита на мултикултуралноста во данското и македонското општество

2.1. Кралството Данска

Според последните податоци од *Статистика на Данска*¹⁶, бројот на населението во оваа држава изнесува 5.837.213 жители. Според етничката припадност (според податоците на *индексмунди*¹⁷). 86,3% од населението се Данци (вклучувајќи ги тука и Фарците и Гренландѓаните, од кои поголемиот дел се Инуити (познати како Ескимии)), потоа 1,1% се Турци и 12,6% се припадници на други поголеми групи како: Полјаци, Сиријци, Германци, Иракчани и Романци. Во данскиот уставот не постои одредба која споменува етничка припадност, народ, нација или друг термин, ниту пак службен или национален јазик, меѓутоа државата и кралската фамилија се во тесна врска со Евангелско-лутеранската црква и овие прашање се уставно уредени. Имено четвртиот член од првиот дел на Уставот одредува дека Евангелско-лутеранската црква¹⁸ ќе биде основана црква на Данска и како таква ќе биде поддржана од државата, а во членот 70 се одредува дека: ниту едно лице не смее да биде лишено од уживање на граѓанските и политичките права заради сопственото религиозно убедување, ниту пак заради истото да ги избегне заедничките граѓански должности. Како и да е, уставот одредува дека иако државата може да ја поддржува Евангелско-лутеранската црква, како финансиски, така и на други начини, истовремено може да избере да поддржува и други религии, иако не е обврзана на истото. Во членот 6 од уставот пак, кој е посветен на кралското семејство, се одредува дека кралот по вера треба да припаѓа на оваа црква. Во однос на другите права кои се однесуваат на граѓанските права и слободи и човековите права, во членот 71 на уставот се одредува дека заради политичко или религиозно убедување,

¹⁵ Закон за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија, Службен весник на РМ, бр. 32/97 од 09.07.1977 година (18.12.2020) Retrieved from www.pravo.org.mk

¹⁶ Statistics Denmark, (17.11.2020) Retrieved from <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/befolkning-og-valg/befolkning-og-befolkningsfremskrivning>

¹⁷ Податоците се од проценка направена во 2018 година. Indexmundi, *Denmark demographic profile* (17.11.2020) Retrieved from https://www.indexmundi.com/denmark/demographics_profile.html

¹⁸ Идеите за црковната реформа во Кралството почнуваат да пенетрираат уште од времето на кралот Кристијан Втори (1513-23), додека како официјална религија, лутеранството се воведува во 1536 година од страна на кралот Кристијан Трети.

или заради сопственото потекло никој не смее да биде лишен од слобода. Според статистичките податоци од 2019 година, 74,7% од населението во кралството се од евангелско-лутеријанската вероисповест, 5,5% се муслимани и 19,8% се припадници на други религии (римокатолици, јеховини сведоци, православни Срби, Евреи, баптисти, будисти, мормони, пентекостали и неноминирани христијани), од кои, секоја посебно не надминува повеќе од 1%¹⁹. Во однос на етничката или јазичната припадност на населението, иако данскиот устав не содржи одредби кои се однесуваат на јазикот или народот кој живее во кралството, од статистичките податоци се заклучува дека населението се разликува и по етничка и по јазична припадност. Јазици кои се употребуваат во рамките на кралството се: данскиот јазик (на цела територија), фарскиот јазик (на Фарските Острови), гренландскиот јазик (на Гренланд) и германскиот јазик (кој се користи од страна на германското малцинство). Прашањата за јазиците кои се употребуваат во одредени делови на кралството се уредени со актите кои се применуваат на Фарските Острови и на Гренланд, како и со Декларацијата од Копенхаген од 1955 година која се однесува конкретно на германското малцинство од Јужен Јитланд.

Фарските Острови претставуваат северноатлантски архипелаг составен од 18 острови кои се наоѓаат помеѓу Шкотска, Исланд и Норвешка со вкупно население од 52,154 жители.²⁰ Според податоците на The world factbook²¹ од 2018 година, 87,6% од населението на Фарските Острови се Фарци, 7,8% се Данци, 1,4% се други Нордици, додека 3,2% се припадници на други националности - дојдени од 80 различни земји. Најзастапени од „дојдените“ се Филипинците (0,34%), Исланѓаните (0,33%), Тајланѓаните (0,23%), Норвежаните (0,19%), Романците (0,19%), Полјациите (0,15%) и Британците (0,13%). Во Специјалниот акт за Фарските Острови експлицитно не постои одредба за посебен фарски народ, меѓутоа во членот 1 од актот се вели дека: Фарските Острови се конституираат како самоуправна заедница во рамките на Кралството и дека во согласност на ова, фарскиот народ преку нивните избрани преставници во парламентот и владата има надлежност во водењето и управувањето на специјалните фарски работи кои се содржани во актот. Покрај ова, во членот 10 се одредува дека во пасошот или во сертификатот за националност, издадени во Фарските Острови за Фарците, зборовите “Føroyingur” и “Føroyar”, ќе бидат вметнати по зборовите Данец и Данска. Лицето кој е дански субјект и резидент на Фарските Острови ќе се смета за Фарец. Покрај ова, се одредува дека фарскиот јазик е главен јазик на Фарските Острови, но данскиот јазик треба да биде научен добро и внимателно, и се наведува дека истиот јазик може да биде користен исто како и фарскиот јазик во јавните работи. Во случаи на судски жалби фарските документи се придружени со дански превод (член 11). Во однос на религијата, најголем дел од населението припаѓа на Евангелско-лутеранската црква, меѓутоа покрај оваа религија, на Фарските Острови постојат и други верски заедници. Според статистичките податоци, 13% од населението припаѓаат на Плимутските браќа, а застапени се и римокатоличката религија, движењето на Духовден, Адвентистите на седмиот ден, Јеховини сведоци, Конгрегација на Филадельфија, верата на Бахаи и други.²²

За разлика од Актот за Фарските Острови, во првиот Акт за Гренланд кој е донесен во 1978 година се одредува дека Гренланд е одвоена заедница во Кралството Данска, додека со вториот акт за Гренланд од 2009 година (Акт за самоуправување на Гренланд), народот на Гренланд *Калаалит* се признава како народ согласно меѓународното право за самоопределување и врз основа на ова се одредува и дека одлуката за независност на Гренланд ја донесува народот на Гренланд (член 21). Ако ја земеме во предвид етничката припадност на населението на Гренланд кое брои 57.616 жители, според последните податоци од јули 2020 година, на World Factbook²³, на Гренланд живеат 89,7% Гренланѓани, 7,8% Данци, 1,1% други Нордици и 1,4% припадници на други етнички групи. Оваа статистика е направена според местото на раѓање, исто како и

¹⁹ Indexmundi, *Op.cit.*

²⁰ Statista Research Department, Jun 8, 2020 (17.11.2020) Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/805966/population-of-the-faroe-islands-by-island/>

²¹ Central Intelligence Agency, *The World Factbook*, (03.12.2020) Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fo.html>

²² The Official gateway to the Faroe Islands, (21.11.2020) Retrieved from <https://www.faroeislands.fo/people-society/religion/>

²³ Central Intelligence Agency, *World Factbook*, (29.11.2020) Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gl.html>

онаа на Greenland in figures 2020²⁴, издадена од Гренландската статистика, во која податоците за припадност се направени помеѓу: „оние кои се родени во Гренланд“ и „оние родени надвор од Гренланд“. Според последните податоци на оваа статистика, 89,5% припаѓаат на првата група, додека 10,5% на втората. Во однос на религијата и Данската Евангелско-лутеранска црква, Гренланд има посебна независна епархија, додека други застапени религии кои се практикуваат се римокатоличката, новоапостолската, религијата на јеховините сведоци, бахаја верата и др. Во однос на прашањето за гренландски јазик, додека Актот од 1978 година (чл. 9) одредуваше дека главен јазик е гренландскиот јазик, а дека данскиот јазик мора темелно да се учи и дека двата јазика може да се користат за службени цели. Актот од 2009 година не го споменува данскиот јазик и одредува дека официјален службен јазик на Гренланд е гренландскиот јазик (чл. 20).

Во однос на германското население кое брои 20.000 жители и живее во Јужен Литланд²⁵, Декларацијата од Копенхаген²⁶ од 1955 година со која се заштитуваат нивните права (истоветна на онаа од Бон за заштита на Данците во германскиот дел на Шлезвиг), беше потпишана согласно Европската конвенција за човекови права со кои се гарантираат основните права и обврски кои произлегуваат од истата. Во оваа Декларацијата од Копенхаген, се одредува дека признавањето на културата и националниот идентитет на малцинствата е целосно, без никаква можност за дискриминација и признава употреба на нивниот јазик говорен и пишан, од страна на поединецот и организациите. Се споменува правото на образование на својот јазик, како и употреба на јазикот на радио, заради информирање на сопствениот јазик. Покрај со овој документ, германскиот јазик во Данска, се признава како малцински јазик во согласност со Европската повелба за регионални јазици и јазици на малцинствата, која е потпишана и ратификувана од Данска. За статусот и спроведување на правата на ова малцинство секоја година пак се подготвува извештај во рамките на Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, во кој извештај се дава оценка и за статусот на Гренландците, Ромите, Евреите и малцинските јазици воопшто.

2.2. Република Македонија

Според последниот попис одржан во 2002²⁷ година вкупниот број на населението во Македонија изнесува 2.144.550 жители, кое според етничкиот состав се состои од 64,18% Македонци, 25,17% Албанци, 3,85% Турци, 1,78% Срби, 2,66% Роми, 0,84% Бошњаци, 0,48% Власи и 1,04% припадници на други етнички групи. Според последните измени од 2019 година на Преамбулата на Уставот, се одредува дека конституенти на државата се граѓаните, односно македонскиот народ, дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и други. Овој мултикултурален аспект од секогаш бил присутен и правно заштитен во македонското општество, преку права за негување и развој на културната различност, употреба на јазиците и слобода на вероисповеста на сите граѓани во рамките на македонската држава. Уште од конституирањето во 1944 година на Првото заседание на АСНОМ се усвојува Декларацијата на АСНОМ за основни права на граѓанинот на демократска Македонија, во која се одредува дека: сите граѓани на федералната македонска држава се еднакви и рамноправни пред законите, не гледајќи на нивната народност, пол, раса и вероисповеданије, како и дека, на *националните малцинства* на Македонија, им се гарантираат сите права на слободен национален живот.²⁸ Последователно во сите уставни на Републиката (од 1946, 1963,

²⁴ Vahl, B. and Kleemann, N., (Edited by), *Greenland in figures 2020*, Statistics Greenland, (18.11.2020) Retrieved from www.stat.gl

²⁵ Шлезвиг е географска област чиј јужен дел е во рамките на Германија, во кое живее данско малцинство и чиј северен дел е во Јужен Литланд на данска територија, на која живее германско малцинство (анекетиран од Данска во 1920 година, врз сонова на референдум на кој неговите жители се изјасниле за нивно припојување со Данска). Stocco, G., Schleswig, fra Germania e Danimarca, *Etnie, rivista di scienza, geopolitica e cultura dei popoli*, (18.11.2020) Retrieved from <https://www.rivistaetnie.com/schleswig-germania-danimarca/>

²⁶ The Danish consulate general in Flensburg, Germany, Consul General Christensen H.B., “From Confrontation to cooperation”, *The Danish-German minority model*, 2014, (18.11.2020) Retrieved from <https://tyskland.um.dk/>

²⁷ Државен завод за статистика на РМ, *Статистички годишник на Република Македонија 2013*, (02.05.2018) Retrieved from <http://www.stat.gov.mk/Publikacii/PDFGodisnik2013/03-Naselenie-Population.pdf>

²⁸ Собрание на РМ, *Декларација на АСНОМ за основните права на граѓанинот на Демократска Македонија*, Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија, бр. 1/1945, издаден на 18.02.1970, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ, (18.11.2020) Retrieved from <https://www.sobranie.mk/>

1974 и 1991 година) постојат одредби кои гарантираат права и слободи за негување на културните разлики на *националните малцинства*²⁹, *народности-национални малцинства*³⁰, *народности и етнички групи*³¹ - термини кои се употребуваат за Албанците, Турците, Ромите, Власите и другите националности кои живеат во рамките на државата. Во однос на конститутивниот елемент на државата во сите уставни се одредува дека конституент е македонскиот народ. Во Уставот од 1946 се вели дека: *македонскиот народ се соедини со останатите народи на Југославија и нивните народни републики*, додека во Преамбулата на Уставот од 1963 година се одредува дека: *македонскиот народ создаде сопствена држава, Народна Република Македонија, во која ги оствари историските стремежи на македонскиот народ за национална слобода и државна самостојност, на народностите-националните малцинства за рамноправност и на работните луѓе за социјална слобода и на основа на правото на самоопределување вклучувајќи го и правото на отцепување, доброволно се соедини*. Новитет се воведува со Уставот од 1974 година во чија Преамбула пишува дека: *македонскиот народ, заедно со народностите на Македонија, во заедничката Народноослободителна борба со другите југословенски народи и народности, ја создаде Социјалистичка Република Македонија како национална држава на македонскиот народ и држава на албанската и турската народност во неа*. Оваа одредба претрпува измена со амандманот LVI од 1989 година, со кој во Преамбулата се избришаа зборовите „и држава на албанската и турската народност во неа“ одредувајќи дека Македонија се конституира како држава на македонскиот народ, во која се гарантира еднаквост, траен и мирен соживот со Албанците, Турците, Ромите, Власите и другите националности кои живеат во Македонија. Со донесување на Уставот од 1991 година во Преамбулата се одредуваше дека Македонија се конституира како *национална држава на македонскиот народ* во која се обезбедува целосна граѓанска рамноправност и трајно сожителство на македонскиот народ со Албанците, Турците, Власите, Ромите и другите *националности* кои живеат во Република Македонија, а со цел меѓудругото да се обезбеди мир и сожителство на македонскиот народ со *националностите* кои живеат во Република Македонија. Овој дел на Преамбулата беше изменет во 2001 година, со амандманот 4, со кој се брише терминот *националности* и се отфрла набројувањето на Албанците, Турците, Ромите и Власите и истите се заменуваат со терминот *дел од албанскиот народ, турското народ, влашкиот народ, ромскиот народ* и се додаваат делови уште на два народи, *српскиот и бошњачкиот* кои живеат во рамките на нејзината територија. Овие делови од народи заедно со македонскиот народ се граѓаните конституенти на Република Македонија. Последните измени од 2019 година, освен што ја додадоа ставката северна во името на Република Македонија го отфрлија терминот *кои живеат во рамките на нејзината територија*, кои се однесуваше на деловите од народите.

Во однос на другите конститутивни елементи во македонската држава, меѓу кој и јазикот, македонскиот јазик се воведува како службен јазик на државата, со усвојувањето на Решението на АСНОМ во 1944 година. Службеноста на македонскиот јазик е потврдена и во член 7 од Уставот на независна Македонија, кој последователно беше изменет со амандманот 5 од 2001 година, според кој покрај македонскиот јазик и кириличното писмо, кој е службен јазик на целата територија и во меѓународните односи, друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така е службен јазик за: нивните лични документи, потоа во органите на државната власт, како што законот тоа го одредува, како и во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните истиот го зборуваат. На овој начин јазикот освен како конститутивен елемент, претставува и одраз на мултикултуралниот аспект на македонското општеството, односно на населението кое живее во него. Според податоците од пописот од 2002 година, во однос на мајчиниот јазик на

²⁹ Националните малцинства во НРМ го уживаат правото и заштитата на сопствениот културен развој и на слободна употреба на својот јазик. Чл. 12, 20 и 24. Устав на Народна Република Македонија од 1946 година.

³⁰ На секоја народност-национално малцинство и се гарантира правото слободно да го употребува јазикот, да ја изразува и развива својата култура, да бидат застапени во претставнички тела на општествено-политичките заедници, водејќи сметка за структурата на населението на нивното подрачје. точка 3, чл. 72-75 Устав на НРМ од 12.04.1963.

³¹ Уставот ја гарантира слободата на изразување на националната култура и ги проширува правата на народностите и етничките групи кои се однесуваат на употреба на нивниот јазик и застапеност собранијата на општините и во Собранието на РМ и нивните органи (чл. 221) Устав на СРМ од 25.02.1974.

населението во Македонија, 66,49% од населението како мајчин јазик го користи македонскиот јазик, 25,12% албанскиот јазик, 3,55% турскиот јазик, 1,9% ромскиот јазик, 1,22% српскиот јазик, 0,42% босанскиот јазик, 0,34% влашкиот јазик, додека 0,95% од населението како мајчин јазик користи некој друг јазик. Земајќи ги во предвид овие податоци и со имплементацијата на Закон за територијална организација на локалната самоуправа на РМ, јазиците на помалите заедници станаа службени јазици, во одредени единици на локалната самоуправа заедно со македонскиот јазик. Во однос на верското прашање во Македонија, верските институции и заедници се одвоени од државата и се еднакви пред законот. Слободата на вероисповест и слободно и јавно изразување на верата, поединечно или во заедница со други, е загарантирана со член 19 кој последователно беше изменет со амандманот 7 во кој, покрај Македонската православна црква, се набројуваат и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-методистичката црква, еврејската заедница и други верски заедници и религиозни групи. Во однос на религијската вероисповест, податоците од пописот од 2002 година покажаа дека 64,78% од вкупното население се изјасниле како православни христијани, 33,33% како муслимани, 0,35% како католици, 0,03% како протестанти, додека 1,52% од населението се идентификувале со некоја друга религија или воопшто не се идентификувале врз верска основа. Друга одредба преку која се изразува и негува мултикултурноста во македонскиот случај е содржана во амандманот 8 со кој се замени членот 48 со кој се гарантира право на слободно изразување, негување и развивање на идентитетот на припадниците на заедниците, особеностите на нивните заедници и употреба на нивните симболи, додека Републиката гарантира заштита на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници.

2.3. Споредба помеѓу двете држави

Ако ги земеме во предвид статистичките податоци кои се однесуваат на етничката припадност на населението, јазиците кои се употребуваат и религиите кои се практикуваат, со сигурност можеме да кажеме дека и во двата случаи мултикултурализмот е присутен, се практикува и правно е заштитен. Меѓутоа, она што ги прави различни двата случаи е правната регулатива, потоа конститутивниот елемент на државата, признавање на малцинства/народи во рамките на државата и уредувањето на верското и јазичното прашање. Ако тргнеме од конститутивниот елемент, се забележува дека во македонскиот устав суверенитетот припаѓа на граѓаните, а граѓаните се со различна етничка припадност, која е истакната во самиот устав. Во данскиот случај, иако експлицитно не е наведено, државата е конституирана од кралското семејство. Данскиот устав не споменува ниту граѓани, ниту народ, ниту пак етничка припадност или службен јазик. Меѓутоа овој устав посветува големо внимание на Евангелско-лутеранската црква и истата ја одредува како државна црква, што не значи пак оспорување на право на проповедање на други религии. Земајќи ги во предвид статистичките податоци се забележува дека иако евангелско-лутеранската религија е широко распространета, на Гренланд и на Фарските Острови се проповедаат и други религии кои се тесно поврзани со фарскиот и гренландскиот народ, додека во рамките на целото кралство се проповедаат и религии кои се тесно поврзани со „дојдените“. Во македонскиот случај иако религијата и верските институции се одвоени од државата, во уставот се споменуваат институциите не само на најзастапената вера, односно православната, туку и на исламската, на еврејската и евангелско-методистичката. Оттука може да се забележи дека додека во данскиот случај црквата припаѓа во конститутивните елементи на државата, во македонскиот случај верскиот елемент е одраз на мултикултуралноста и истиот е содржан во уставот за да се изрази мултирелигиозниот аспект на општеството. Покрај овој аспект, мултикултуралноста во македонскиот случај се одразува и преку јазичниот елемент. Додека во данскиот устав не се одредува службен јазик на кралството, но во сите негови делови се употребува данскиот јазик, во македонскиот устав точно се наведува дека службен јазик е македонскиот (кој на истиот му дава карактеристика на конститутивен елемент) и се одредува дека треба да постои одредена процентуалност од најмалку 20% за службена употреба на други јазици. Меѓутоа доколку се земат во предвид законите, декларациите и други правни акти, кои се валидни во рамките на данското кралство, може да се каже дека сепак постојат и други јазици кои се признаени како службени или малцински и како такви се употребуваат на нејзини одредени делови. Конкретно со специјалните акти за Гренланд и Фарските Острови се признаваат фарскиот и гренландскиот

јазик, додека со Декларацијата од Копнехаген се принзава и се уредува употребата на германскиот јазик. Во однос на прашањето кое се однесува на дефинирање на припадниците кои не се етнички Данци, данскиот устав не содржи ваква одредба, меѓутоа во специјалните акти се споменува фарски народ, гренландски народ, додека со ратификацијата на Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, се подразбира признавање на германското малцинство од Јужен Литланд. Ако се земе во предвид автономниот статус на Гренланд и Фарските Острови во чии акти нивното население се споменува како народ, останува дека единствено Германците се сметаат за малцинство во Данска. Во македонскиот случај во однос на ова прашање имаме сосема различна ситуација. Припадниците на други народи различни од македонскиот народ до 2001 година се заштитени преку правата на националностите, термин кој се употребува за заштита на малцинствата, додека од 2001 година, истите добиваат еднаков конститутивен статус со Македонците, заради што се отфрла терминот *националности*, а на негово место се употребуваат термините *делови од народ* и *заедници*.

Заклучок

Земајќи ги во предвид основните карактеристики врз кои беше направено истражувањето за мултикултурноста во данското и македонското општество може да се донесат неколку заклучоци. Од краткиот осврт на историскиот тек и развој на конституирањето на двете држави и споредба помеѓу нивните државни уредувања, кое беше направено преку анализа на уставните и законски одредби, може да се заклучи дека се работи за два различни модела на уредување. Според политичкиот систем Македонија е унитарна држава со парламентарна демократија, додека Кралството Данска е уставна монархија во чии рамки влегуваат и Гренланд и Фарските Острови. Во двете држави уставот претставува највисокиот правен акт, но во данскиот случај се применуваат и други акти со кои се уредуваат односите со горнаведените острови и нивните автономни надлжности. И покрај ваквите основни разлики, истражувањето беше мотивирано од мултикултурниот аспект на нивните општества, тргнувајќи од фактот дека во рамките на нивните држави живее население, со различна етничка, верска и јазична припадност. Имено, основната идеја во ова истражување беше да се направи споредба, во однос на заштитата на мултикултуралноста во држави кои имаат различно историско минато и различно политичко уредување. Земајќи ги во предвид резултатите од споредбата на правните норми за заштита на мултикултуралноста, заклучокот е дека во двата случаи мултикултуралноста се промовира и заштитува, меѓутоа разликата е во следното: додека во македонскиот случај, мултикултуралноста претставува интегративен дел на уставот, во данскиот случај ова прашање не се заштитува со највисокиот правен акт на државата, туку со закони и декларации кои важат само за одредени делови во кралството. Ваквата разлика произлегува и од самото уредување на државите, односно од нивната композиција. Додека Македонија е унитарна држава чија теориторија е неделива и неотуѓива и суверенитетот им припаѓа на граѓаните, Кралството Данска вклучува далечни територии, кои имаат сопствени конститутивни елементи и автономност во извршување на одредени работи. Иако овие делови имаат многувековна заедничка историја, сепак културните, етнички и јазични разлики, како и нормите со кои се уредени односите во рамките на кралството, денес им дозволуваат да се подготват кон целосна независност.

Користена литература

- [1] Central Intelligence Agency, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fo.html>
- [2] Central Intelligence Agency, *World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gl.html>
- [3] Државен завод за статистика на РМ, *Статистички годишник на Република Македонија 2013*, <http://www.stat.gov.mk/Publikacii/PDFGodisnik2013/03-Naselenie-Population.pdf>
- [4] Indexmundi, *Denmark demographic profile* https://www.indexmundi.com/denmark/demographics_profile.html
- [5] Knudsen, B.D., Rosengren, S., Official flag flying days, *Your Danish Life Team*, Expat Magazine, 7.04.2020 (18.12.2020) Retrieved from <https://www.yourdanishlife.dk/coming-months-many-official-flag-flying-days-are-coming-up/>

- [6] Naalakkersuisut The Government of Greenland, *The Greenland Home Rule Act*, <https://naalakkersuisut.gl/en/About-government-of-greenland/About-Greenland/Politics-in-Greenland>
- [7] Naalakkersuisut The Government of Greenland, *Act on Greenland Self-Government*, <https://naalakkersuisut.gl/en/About-government-of-greenland/About-Greenland/Politics-in-Greenland>
- [8] Pedersen S., *My Constitutional Act - My Constitutional Act with explanations*, 12th edition, The Communications [9] Section, Danish Parliament Folektinget, March 2014, https://www.thedanishparliament.dk/-/media/pdf/publikationer/english/my_constitutional_act_with_explanations.ashx
- [9] Pravo.org.mk, *Закон за употреба на знамињата на заедниците во РМ*, Службен весник на РМ, бр. 58/05, од 19.07.2005, www.pravo.org.mk
- [10] Pravo.org.mk, *Закон за изменување и дополнување на закон за употреба на знамињата на заедниците во РМ*, Службен весник на РМ бр. 100 од 25.07.2011, www.pravo.org.mk
- [11] Pravo.org.mk, *Закон за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија*, Службен весник на РМ, бр. 32/97 од 09.07.1977 година, www.pravo.org.mk
- [12] Robin Mogenson, *L'Unione di Kalmar: quando la Danimarca riunì tutta la Scandinavia*, 2.12.2020 (05.12.2020) [14] Retrieved from <https://www.noglen.eu/2020/12/02/unione-di-kalmar-danimarca/>
- [13] Службен весник на РМ, *Устав на Нардона Република Македонија од 1946 година*, Службен весник на Нардона Република Македонија, бр. 1, год. III, 01.01.1947, <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/571D5D9AF0DB42A3A37F220F77476EB5.pdf>
- [14] Службен весник на РМ, *Устав на НРМ од 12.04.1963*, Службен весник на СРМ, бр. 15, год. XIX, од 12.04.1963, <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/37EB0C4961424D1286094520A974BBC9.pdf>
- [15] Службен весник на РМ, *Устав на СРМ од 25.02.1974*, Службен весник на СРМ, бр. 7, год. XXX, 25.02.1974, <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/0AF2E0456C964935B7705FB5BF6F31F9.pdf>
- [16] Собрание на РМ, *Декларација на АСНОМ за основните права на граѓанинот на Демократска Македонија*, [] Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија, бр. 1/1945, издаден на 18.02.1970, <https://www.sobranie.mk/>
- [17] Sørensen, A.K., *Denmark-Greenland in the twentieth century*, Meddelelser om Grønland, Man and Society 34, Copenhagen, The Commission for Scientific Research in Greenland, 2006, (05.12.2020) Retrieved from <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34944>
- [18] Statista Research Department, Jun 8, 2020, <https://www.statista.com/statistics/805966/population-of-the-faroe-islands-by-island/>
- [19] Statistics Denmark, <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/befolkning-og-valg/befolkning-og-befolkningsfremskrivning>
- [20] The Danish consulate general in Flensburg, Germany, Consul General Christensen H.B., *“From Confrontation to cooperation”, The Danish-German minority model*, 2014, <https://tyskland.um.dk/>
- [21] The Government of the Faroe Islands, *Home Rule Act of the Faroe Islands*, N. 137 of March 23rd 1948, <https://www.government.fo/en/the-government/the-home-rule-act/>
- [22] The Official gateway to the Faroe Islands, <https://www.faroeislands.fo/people-society/religion/>
- [23] Stocco, G., Schleswig, fra Germania e Danimarca, *Etnie, rivista di scienza, geopolitica e cultura dei popoli*, <https://www.rivistaetnie.com/schleswig-germania-danimarca/>
- [24] Vahl, B. and Kleemann, N., (Edited by), *Greenland in figures 2020*, Statistics Greenland, www.stat.gl